

5 **Komunikační funkce výpovědi** – záměr, se kterým mluvčí v konkrétní situaci vysloví nějakou výpověď, např.:

- **oznámení** – obvykle věta oznamovací (např. *Zítřejí jdeme do kina.*)
- **rozkaz** – např. rozkazovací věta (např. *Pomoz mi s tou taškou!*), infinitiv (např. *Stát!*), oznamovací způsob (např. *Půjdeš do obchodu a nakoupíš.*)
- **prosba** – např. rozkazovací způsob (např. *Zavolej prosím Honzovi.*), věta tázací se slovesem v oznamovacím nebo podmiňovacím způsobu (např. *Řekneš to prosím Honzovi? Byl bys tak hodný a dal vědět Honzovi?*)
- **otázka** – obvykle věta tázací (např. *Máš nabitý mobil?*)
- **přání** – např. věta přací (např. *Ať jsi zase brzy fit! Kdyby tak už byl víkend!*), věta oznamovací se slovesem *přát si, chtít* apod. (např. *Chtěla bych nový telefon.*)
- **varování** – věta oznamovací (např. *Doplatíš na to!*), rozkazovací způsob a uvedení následku (např. *Nezlob, jinak tě tam nepustím!*), souvětí (např. *Když budeš zlobit, nikam nepůjdeš.*)

Pozor! Komunikačních funkcí je velmi mnoho (dále např. souhlas, odmítnutí, slib, omluva, rada, žádost, návod, ocenění, výtka) a nelze je všechny vyjmenovat. Vždy **je třeba vnímat smysl výpovědi v daném kontextu**. Často **je smysl v rozporu s podobou výpovědi** (např. rozkazovací způsob nemusí vždy vyjadřovat pouze rozkaz, ale třeba také prosbu, varování, výstrahu, doporučení apod.).

Pozor na **znaménko** – pokud má výpověď formu věty tázací, měla by končit otazníkem, i když nemá funkci otázky. Pokud má formu věty rozkazovací a je citově zabarvená, měla by končit vykřičníkem, i když má třeba funkci varování.

7 Text jako celek má svou **hlavní funkci** či **účel**, např. informovat, poučit, pobavit, přesvědčit, vyvolat emoce, vyprovokovat diskusi apod.

Výchozí text k úlohám 1–3

AKCE! Přijďte výhodně nakoupit do jedné z našich pěti partnerských prodejen! Každý den u nás najdete téměř sto zlevněných produktů. S námi nemusíte šetřit, prostě si kupte, na co máte chuť, a ještě ušetříte!

Kdo koupí, neprohloupí!

(Didaktis)

5 **1** Která z následujících možností nejlépe vystihuje vyznění tučně vyznačené části výchozího textu?

- A) přání
- B) rozkaz
- C) prosba
- D) doporučení

7 **2** Která z následujících možností nejlépe vystihuje účel výchozího textu?

- A) pobavit čtenáře při čtení letáku
- B) povzbudit čtenáře k nákupu podle vlastní chuti
- C) informovat čtenáře o stovce zlevněných produktů
- D) přesvědčit čtenáře k nákupu v partnerských prodejnách

7 **3** Která z následujících možností nejlépe vystihuje účel slova zapsaného ve výchozím textu velkými písmeny?

- A) varovat čtenáře před akcí
- B) slíbit čtenáři produkty v akci
- C) doporučit čtenáři produkty v akci
- D) upoutat čtenáře oznámením akce

- 5 Z textu může být patrné, že **se** v něm **autor obrací na čtenáře**. Poznáte to podle:
- slovesa v 2. osobě (např. *Chovejte se tiše! Sledujete filmy? Jistě to také znáte.*),
 - osobního zájmena vy (např. *Můžete to zažít i vy. Máme pro vás jedinečnou nabídku.*).

Často jde o výpovědi s komunikační funkcí výzvy, nabídky, varování aj., příp. reklamní texty.

Výchozí text k úloze 4

Uvažovali jste někdy o tom, jak se natáčejí cizí světy? Nebo o tom, jak herci a herečky přežijí smrtelný pád? Tyto události nejsou skutečné, jsou vytvářeny pomocí filmových triků. Režisér nás díky obratně vedené kameře a zvláštnímu zařízení dokáže přesvědčit, že to, co vidíme, je skutečnost. Filmové triky se používají tehdy, je-li natáčení scény běžným způsobem příliš drahé, nebo dokonce úplně nemožné.

(*Dětská encyklopedie do kapsy, upraveno*)

- 5 4 Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm autor přímo obrací na čtenáře (A), nebo ne (N).

	A	N
4.1	☐	☐
4.2	☐	☐
4.3	☐	☐
4.4	☐	☐

2.3 Textová návaznost

- 5 Pokud se snažíte správně **seřadit části textu**, všimněte si:
- souvislostí v obsahu jednotlivých částí,
 - slov ze stejného významového okruhu (např. *škola, studovat, učitel*),
 - opakování slov,
 - slov se stejným významem (např. *mobil, telefon*),
 - neurčitých zájmen, která se v textu objevují obvykle při první zmínce o daném jevu (např. *nějaký muž*),
 - určitých zájmen, která se v textu objevují obvykle při opakované zmínce o daném jevu (např. *ten muž*),
 - rodu osobních zájmen (např. *ji, na ni*),
 - slovesné osoby (např. *řekl × odpověděla jsem*),
 - příslovcí času (např. *nejprve, potom*),
 - spojovacích výrazů, které vyjadřují protiklad (např. *však, ale*), příčinu (např. *protože*) apod.,
 - výrazů odkazujících na něco, co už bylo uvedeno (např. *stejný, konečně*).

Podobně uvažujte i v případě, že máte **vybrat z nabídky vynechanou část textu**, příp. **úsek textu, který mu předchází nebo po něm následuje**.

Výchozí text k úlohám 5–6

Bylo nebylo, žili kdysi tři bratři, kteří spolu jednoho dne za soumraku kráčeli po osamělé klikaté cestě. Po nějaké době došli bratři k řece příliš hluboké na to, aby ji přebrodili, a příliš nebezpečné na to, aby ji přeplavali. Byli ale zbláhli v umění kouzel a čar, jen tedy mávli hůlkami a *****. Byli už v polovině řeky, když náhle spatřili, že jim v cestě stojí jakási osoba zahalená v kápi. A Smrt k nim promluvila.

(*J. K. Rowlingová, Bajky barda Beedleho, upraveno*)

- 5 5 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) hladinu zrádné vody v řece zvýšili
- B) zrádná voda v řece se rozestoupila
- C) zrádnou vodu v řece změnili v lávu
- D) zrádná voda v řece se hned rozvířila

6 Následující možnosti pocházejí z pokračování výchozího textu.

Která z nich na výchozí text navazuje bezprostředně?

- A) I přešla Smrt k černému bezu rostoucímu na břehu řeky, z větve visící jí nad hlavou stvořila hůlku a dala ji nejstaršímu bratrovi.
- B) Druhý bratr, který byl povahy pyšné a domýšlivé, si usmyslel Smrt ještě víc pokořit, i požádal ji o schopnost přivolávat zemřelé z její moci zpět k životu.
- C) Nejstarší z bratří, který byl povahy velice svárlivé a bojechtivé, požádal o hůlku, jež by měla větší kouzelnou moc než kterákoli jiná, o hůlku, s níž její majitel zvítězí v každém souboji, o hůlku hodnou kouzelníka, který přemohl Smrt!
- D) Rozezlilo ji, že přišla o tři nové oběti, protože většina poutníků se v řece utopila. Smrt však byla prohnána. Naoko třem bratrům poblahopřála k umění kouzlit a prohlásila, že tím, jak chytře se vyhnuli jejím nástrahám, si každý z nich vysloužil odměnu.

Výchozí text k úloze 7

Vůle

Nemám pevnou vůli.
Jak jde něco těžce,
přetrhne se v půli.

Nepomůže, když ji svážu,
to pak je na všechno krátká,
*****.

(M. Kratochvíl, *Pes nám spadla*)

7 Který z následujících veršů patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) tak zase nic nedokážu
- B) tento příběh si vymažu
- C) bráchovi to pak rozkážu
- D) provázek pak hned rozvážu

8 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

- A) Pero vyskočilo i Hihlík vyskočil, a když byl volný, na mžik ho napadlo, že vezme roha jako jeho vykutálení bratrance. Ale hned se za tu myšlenku styděl. Mockerát panu Vavřincovi poděkoval a slíbil mu, že ode dneška se jeho ponožek ani nedotkne. „A když budete chtít, tak se od vás i s dědou odstěhujeme,“ řekl nakonec slavnostně.
- B) „Na něco jsem se tě ptal!“ zavrčel pan Vavřinec, aby ukázal, kdo je v tomhle bytě pánem. „Já vám všechno vysvětlím, jen když mě laskavě pustíte. Já jsem totiž chycený, podívejte!“
- C) Pan Vavřinec vykulil oči. „Cože? Ty tady u mě bydlíš?“ zalapal po dechu. „A dokonce s nějakým dědou?“
- D) „Hele, ty Hihlíku, já už nic nechci slyšet, vidět a vědět, protože tohle všechno se mi jenom zdá. Já se asi ještě neprobudil. Mně se jenom zdá, že jsem vzhůru a bavím se tu s nějakým mrňavým lichožroutem.“ Pan Vavřinec zívá a přikryl si hlavu peřinou.
- E) „To je můj dědeček, pane Vavřinec, on mě vychoval, když mi rodiče odjeli do ciziny, ale je už moc starý, ani ven nevychází,“ vychrlil ze sebe Hihlík a na pana Vavřince padla těžká únava.
- F) Pan Vavřinec si teprve teď uvědomil, že ten podivný tvor vězí v čelistech pasti, kterou tu večer nastražil. „Ach tak, promiň,“ řekl a uvolnil pero.

(P. Šrut, *Lichožrouti*, upraveno)První část Druhá část Třetí část Čtvrtá část Pátá část Šestá část

- 5 **Dopis** – obsahuje místo a datum vzniku dopisu, oslovení, vlastní text, rozloučení, podpis; může být osobní nebo úřední (podle toho se liší jazyk, např. do úředního dopisu nepatří nespisovná slova)
- Blahopřání** – např. k narozeninám, svátku, narození dítěte; krátké, osobní, s oslovením
- Pozvánka** – pozvání na nějakou akci, obsahuje údaje o místě a čase konání
- Vzkaz** – krátká aktuální zpráva, např. na ledniče
- Dotazník** – formulář s otázkami a možnostmi odpovědí k zaškrtnutí nebo místem pro zápis odpovědí
- Příhláška** – obvykle formulář k vyplnění osobních údajů při zájmu o účast na nějaké akci
- Inzerát** – např. nabídka věci k prodeji, nabídka bytu k pronájmu, hledání seznámení; obsahuje důležité informace, cenu, kontakt na inzerenta
- Návod k použití** – instrukce v 2. osobě, jak použít nějaký výrobek, např. myčku, fotoaparát
- Oznámení** – informace, že se bude konat nějaká událost, např. na nástěnce, v novinách
- Zpráva** – informace o události, která se už stala, např. zprávy v novinách
- Popis** – vychází z pozorování věci, osoby nebo děje, měl by postupovat systematicky (např. zprava doleva, podle sledu činností), patří sem popis předmětu, popis pracovního postupu, návod k použití, popis děje
- Vypravování** – příběh s originálním dějem a zápletkou, obsahuje mj. přímou řeč
- 7 **E-mail** – elektronický dopis; osobní či úřední
- Charakteristika** – popis osoby, jejího vzhledu i vlastností
- Reklamní text** – text, který propaguje nějaký výrobek nebo službu
- Žádost** – typ úředního dopisu, v němž pisatel žádá např. o informace od úřadu
- Životopis** – uvádí údaje o uchazeči o zaměstnání, zejména jeho vzdělání a pracovní zkušenosti

- 9 **Přiřadte k jednotlivým úryvkům (9.1–9.4) typ textu (A–F), který daný úryvek nejlépe vystihuje.**
(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou.
Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 9.1 Milí manželé Hejlovi, k vašemu třicátému výročí svatby bychom vám rádi popřáli hodně štěstí, zdraví a lásky do dalších let!
Rodina Nováková
- 9.2 Srdečně Vás zveme na tvořivé dílničky, které se uskuteční 15. prosince 2021 od 14 hodin v první třídě. Zájemci nechtě se hlásí u paní Čtvrtníčkové.
- 9.3 Poptávám knihy o Harrym Potterovi. Přednost dám prvnímu vydání. Osobní převzetí Blanensko nebo poštou. Kontakt: 777 123 456, fanousek.harryho@seznam.cz
- 9.4 Brno, 2. 4. 2022
- Vážená paní Kožíšková,
děkujeme Vám za zájem zúčastnit se letošního letního tábora jako zdravotník. Momentálně je místo obsazené. Kdyby se uvolnilo, ozveme se Vám.
Se srdečným pozdravem
tým LT

(Didaktis)

- A) vzkaz
B) dopis
C) inzerát
D) přihláška
E) pozvánka
F) blahopřání

Zakoupený výrobek opatrně vysuňte z krabice.

Po odstranění obalového materiálu důkladně omyjte teplou vodou se saponátem všechny části, které přijdou do styku s potravinami.

Umyté části vložte zpět do přístroje a zapněte ho na plný výkon.

Poté nechte poklop horkovzdušné trouby otevřený a nechte ji zcela vychladnout.

Nyní již můžete produkt používat běžným způsobem.

(Didaktis)

5 **10** Který z následujících typů textu nejlépe odpovídá výchozímu textu?

- A) dotazník
- B) návod k použití
- C) popis předmětu
- D) popis pracovního postupu

7 **11** Přiřadte k jednotlivým úryvkům (11.1–11.3) typ textu (A–E), který daný úryvek nejlépe vystihuje.

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

11.1 Moje spolužačka, se kterou sedím ve třídě, je štíhlá, drobné postavy. Má dlouhé tmavé vlasy, snědou pleť a velké hnědé oči lemované dlouhými řasami. Je veselá a ráda vypráví vtipy. Je na ni spolehnoutí.

11.2 Od: barta.vit@seznam.cz
Komu: klimes.jakub@gmail.com
Předmět: Víkendová voda

Ahoj Kubo,
tak co, pojedes s námi příští měsíc o víkendu na vodu? Dej nám prosím vědět, ať můžeme včas zarezervovat všechno vybavení. Bojím se, že jinak na nás nic nezbude, začíná léto a víme, jak to pak je.

Díky.

Vítek

11.3 Vzdělání

2007–2012	Masarykova univerzita, magisterský studijní program Španělský jazyk a literatura, úspěšně absolvováno, získán titul Mgr.
2012–2013	studijní pobyt na Universidad Autónoma de Madrid

Praxe

2013–2015 Přeložíme to, s. r. o., překladatel textů

(Didaktis)

- A) e-mail
- B) zpráva
- C) žádost
- D) životopis
- E) charakteristika

- 5 Každý text vzniká v určité komunikační situaci a měl by užívat **jazykové prostředky**, které této situaci odpovídají. Např. v úředním dopise by se neměly objevit nespisovné koncovky, nespisovná slova nebo slova citově zabarvená, naopak v rozhovoru kamarádů by působila zvláště knižní slovní zásoba (pokud nejde o ironické nebo humorné užití).

Výchozí text k úloze 12

*****,

omluvte prosím dnes z tělesné výchovy našeho syna Milana, je po nemoci.

Děkuji.

Zdeňka Bejčková

(Didaktis)

- 5 12 Která z následujících možností se vzhledem ke komunikační situaci nejlépe hodí na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) Vážený pane učiteli
 B) Dobřej den, pane učiteli
 C) Zdravím vás, pane učitel
 D) Velevážený pane kantore

Komplexní úlohy ke slohové výchově

Výchozí text k úlohám 13–16

Když pak pádil po cestičce, postávali už lidé ze sousedství u pootevřených dveří nebo se opírali o zahradní vrátka a sledovali, co se děje. Vyšvihl se na plotovou zídku, seskočil na chodník, sehnul se k obrubníku a zašátral v proudu dešťové vody po kameni.

„Billy! Okamžitě se vrat! Slyšíš.“

Otočil se. Po chodníčku se klusem blížila matka a rozhlížela se po sousedech. Vzala za branku, ale než stačila otevřít, byl už na konci ulice. Matka rozzlobeně sevřela špičaté příčle a dívala se, jak se vzdaluje.

„Billy! Pojd' sem, ty *****!“

„Nech mě bejt! Stejně ti uteču!“

(B. Hines, Poštołka pro pacholka, upraveno)

- 7 13 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N).

13.1 Text je ukázkou vypravování.

A	N
☐	☐

13.2 Text obsahuje charakteristiku chlapce Billyho.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

13.3 V textu se objevují výpovědi s komunikační funkcí rozkazu.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

13.4 V textu použitý nespisovný tvar slova je vzhledem ke komunikační situaci přiměřený.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

- 5 14 Následující možnosti pocházejí z části předcházející výchozímu textu. Která z nich výchozímu textu předchází bezprostředně?

- A) Koleno a hrudníkem dopadl na opěradlo pohovky a zvrhl ji.
 B) Roztažená křídla, vytřeštěné oči a peří, které jim zavířilo před obličejem, je na okamžik zpomalily.
 C) Skokem se přenesl přes poraženou pohovku, protáhl se mezi nimi a přibouchl jim před nosem oboje dveře.
 D) Jud se ho snažil popadnout za vlasy, ale kdykoli hrábl za sebe, Billy se prohnul dozadu jako luk a škulbl hlavou z jeho dosahu.

5 **15** Která z následujících možností se nejlépe hodí na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) synáčku jedinej
- B) pacholku milovaná
- C) pacholku zatracená
- D) poupátko nejrozmilejší

5 **16** Ve které z následujících možností je vzhledem ke komunikační funkci výpovědi nevhodně užito znaménko?

- A) Billy!
- B) Slyšíš.
- C) Otočil se.
- D) Nech mě bejt!

Výchozí text k úlohám 17–18

V sobotu 26. listopadu 2022 proběhne slavnostní rozsvícení vánočního stromu. Vystoupí dětský sbor Holštejnáček. Občerstvení zajištěno. Vstup zdarma.

(Didaktis)

5 **17** Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Výchozí text je popis děje, popisuje čtenáři průběh akce.
- B) Výchozí text je zpráva, informuje čtenáře o již proběhlé akci.
- C) Výchozí text je oznámení, informuje čtenáře o připravované akci.
- D) Výchozí text je přihláška, umožňuje čtenáři přihlášení na určitou akci.

5 **18** Ve výchozím textu chybějí některé informace. Která z následujících možností uvádí dvě nejpodstatnější?

- A) nabídka a ceník občerstvení
- B) ceník občerstvení a místo konání
- C) ceník občerstvení a čas vystoupení
- D) místo konání akce a čas jejího začátku

Výchozí text k úlohám 19–20

Kvalitní, nadčasové oblečení, které vytvořily šikovné ruce v naší malé lokální dílně v Moravském krasu, to je značka Od Elišky. Říkáte, že ji neznáte? Na své si u nás přijdou milovníci biobavlny i jiných přírodních materiálů, jejichž produkce a zpracování se snaží co nejméně zatěžovat životní prostředí. Nabídnout vám můžeme jak základní kolekci v osmi barevných provedeních, tak speciální limitované kolekce. Vyzkoušejte naše kousky na vlastní kůži a už si je nebudete chtít vysvléct?

(Didaktis)

7 **19** Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N).

	A	N
19.1	☐	☐
19.2	☐	☐
19.3	☐	☐
19.4	☐	☐

7 **20** Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se autor textu přímo neobrací na čtenáře?

- A) už si je nebudete chtít vysvléct
- B) na své si u nás přijdou milovníci
- C) vyzkoušejte naše kousky na vlastní kůži
- D) nabídnout vám můžeme jak základní kolekci